

Nederland ontbeert visie op duurzaamheid

Een rationalist die een betere wereld wil. Zo is Frans Debets, directeur van adviesbureau Debetsbv, het beste te omschrijven.

n Theo Klein

Hij verzamelt, ordent en deelt kennis op het gebied van duurzame energie en water. Daardoor weet hij als geen ander hoe inflatoir de term duurzaam soms is. „Over duurzame energie is heel moeilijk objectieve informatie te verzamelen. Als je rondstruint op internet blijken kennis en propaganda sterk met elkaar verbonden. Je stuit op allerlei beloftevolle ontwikkelingen en pilots maar uiteindelijk wordt van dat alles heel weinig gerealiseerd. Een risico is dat veel mensen afhaken en denken: 'Met die duurzaamheid wordt het voorlopig toch niets, ik wacht wel af.' Ik ben een man van lijstjes en getallen. Ik houd ervan om dit soort informatie nuchter te benaderen en uit te vogelen wat er aan een bewering wel of niet klopt, of dat diezelfde informatie vanuit een andere invalshoek een andere betekenis krijgt.”

Debets houdt er ook van dingen te zeggen die vaak on gezegd blijven. „Ik verbaas me bijvoorbeeld over de enorme aandacht in Friesland voor zonnepanelen. De provincie stimuleert de aanschaf met allerlei acties. Maar waarom niet voordat je panelen pusht eerst kijken of het dak niet beter geïsoleerd kan worden? Dat levert met minder investering waarschijnlijk meer op. Dat is toch het uitgangspunt van de *trias energetica*: eerst besparen, dan pas duurzame energiebronnen gebruiken?”

Boerenprovincie

Niet alleen de gang van zaken rond zonnepanelen verbaast Debets. Ook veel denken rond *biobased-economy* blinkt volgens hem uit in kortzichtigheid. „Friesland kijkt verlekkerd naar ontwikkelingen in de biobased-economy. Als boerenprovincie verwacht men daar veel van. Niets mis mee natuurlijk. Maar wordt er dieper over doorgedacht? Biogas is omarmd als een mooi alternatief voor fossiel gas. Koeienstront en andere grondstoffen als snoeihout en bermgras genoeg in de provincie. Maar heeft men enig idee of de opbrengst opweegt tegen de kosten? Beseft

men welke effecten het heeft op het landschap en het beheer ervan? En zijn we bereid de kosten en de andere effecten te accepteren?”

Debets' ervaring is dat over het algemeen dit soort feiten wel bekend zijn maar niet altijd bij de juiste mensen. „Door de juiste kennis bij de juiste mensen brengen kunnen we al een stuk verder komen. Dat zie ik als een van de belangrijkste onderdelen van mijn werk.”

Niet alleen op provinciaal niveau schort het volgens Debets aan een toekomstvisie. Ook landelijk ontbreekt het daar aan. „Het begint al met de vraag: waarom willen we in Nederland overstappen op duurzame energie. Bij het kabinet-Balkenende met milieuminister Cramer was dat duidelijk: de CO₂-uitstoot moet naar beneden om opwarming van de aarde tegen te gaan. Onze bijdrage zou anderen stimuleren om ook de uitstoot te reduceren. Eigenlijk was dat een ethisch motief. Maar met minder uitstoot in Nederland zal de wereld niet gered worden, wat hier gebeurt is op wereldschaal peanuts. Cramer had dan wel een duidelijke doelstelling, maar ik vind het toch een voorbeeld van de juiste vragen niet stellen. We willen onder meer opwarming van de aarde voorkomen omdat stijging van de zeespiegel een gevaar is voor Nederland. Maar je hoort niemand over de bodemdaling door veenoxidatie. Die daling, vooral door het laag houden van het grondwaterpeil voor de landbouw, gaat veel sneller dan de stijging van de zeespiegel.”

Na Cramer werd onder minister Verhagen vergroening vooral een motor voor de economie. Het huidige kabinet heeft de doelstelling weer wat opgeschroefd maar een duidelijke visie op de verduurzaming is er niet. „Ik zou althans niet weten wat het kabinet op dit terrein wil.”

Met weemoed denkt Debets terug aan de jaren tachtig toen minister Ed Nijpels met *Zorgen voor Morgen* kwam. „Dat was een stuk met een duidelijke visie, doel en tijdspad. Nederland werd door water- en luchtvervuiling steeds smeriger. Het was ook de tijd van de zure regen en sterfte van de bossen. Nijpels stelde als doel: de volgende generatie krijgt een schoner Nederland. Niet alles

Frans Debets: „Ik heb wel zorgen, maar de mensheid toonde zich altijd erg creatief.” Foto Frans Andringa

van zijn plan is uitgevoerd, zo zijn de voorgestelde kerncentrales nooit gebouwd, maar geen kabinet daarna legde de doelstelling naast zich neer en Nederland is veel schoner geworden. Zo'n langetermijnvisie met een helder doel ontbreekt nu volledig. Het zwabbert maar wat door.”

Nederland kan volgens hem ook kiezen om zelf geen grootschalige producent van duurzame energie te worden, maar het te importeren. „We importeren nu al 65 procent van onze groene stroom uit het buitenland. Dat is ook een keuze en kan een consequentie zijn van het verzet dat in Nederland steeds weer opduikt tegen alternatieve energiebronnen als windmolens. Een gevolg is dan natuurlijk wel dat die import ons weer afhankelijk maakt van andere landen.”

Afhankelijkheid

Voor Debets zelf is juist die afhankelijkheid de belangrijkste drijfveer voor inzetten op duurzame energie. „We hebben zoveel kritiek op landen in het Midden-Oosten en Poetin, maar jaarlijks maken we honderden miljarden naar hen over voor olie en gas. In Duitsland leeft dat onafhankelijkheidsstreven veel sterker. Daar vindt een *Energiewende* plaats. De Duitsers zijn echt nerveus met Poetin aan de gaskraan. Wij herkennen die angst niet, onze eigen gasvoorraad stelt ons gerust. Daarmee ontbreekt wel een drijfveer om echt in te zetten op duurzaamheid.”

Duitsland legde voor miljarden aan zonnepanelen. Maar Chinezen profiteerden er het meest van

Tegelijk vreest Debets dat de inspanning om los te komen van fossiele energie zwaar wordt onderschat. „Die inspanning is enorm. In Europees verband is afgesproken dat in 2020 14 procent van de energie in Nederland duurzaam is. Dit kabinet wil naar 16 procent. Waar hebben we het dan over? 16 procent, dus zijn we over acht jaar nog voor 84 procent afhankelijk van fossiele energie. We zitten nu rond de 5 procent, als je ziet hoe moeilijk en hoe duur het was om die eerste 5 procent te halen, hoe komen we dan tot 16 procent? Kijk alleen naar de landschappelijke gevolgen. Nu is er al een groeiend verzet tegen windmolens. Maar zonder meer windmolens gaat het echt niet lukken.

Toch is Debets niet pessimistisch over de toekomst, ook niet voor Nederland. „Ik heb wel mijn zorgen, maar de mensheid heeft zich altijd erg creatief getoond. Op het grondvlak leeft de verduurzaming

in ieder geval sterk. En hoe gek het ook klinkt, het zwabberbeleid van Nederland heeft ook zijn voordelen. We kijken wel eens jaloers naar Duitsland dat in korte tijd enorme resultaten wist te boeken op het terrein van zonne-energie. Dat kon dankzij een sturend beleid van de Duitse overheid vastgelegd in wetten. Totaal verschillend van het Nederlands subsidiebeleid. Daar kan de overheid bij wijze van spreken zeggen: vanaf komende vrijdag om vijf uur stopt de subsidiering van zonnepanelen. Die onberekenbaarheid is aan de ene kant een ramp want zo krijgen nieuwe ontwikkelingen moeilijk vaste voet aan de grond en het vermindert bovendien het vertrouwen in de overheid. Maar we zijn wel heel snel in staat om te switchen als iets niet oplevert wat we verwachten. Neem het Duitse zonne-energie beleid. Daar is nu voor miljarden aan zonnepanelen gelegd. Maar de Chinezen profiteerden er het meest van. Die stampten zonnepanelenfabrieken uit de grond, verdienden schatten aan het Duits beleid en de Duitse paneelfabrieken gingen failliet. De bijdrage aan de stroomproductie is desondanks nog slechts 5 procent, dus dat schiet niet op. Snel beleid wijzigen zat er niet in door de rigide wetgeving. Daar hebben we in Nederland in ieder geval geen last van.”

P Frans Debets is komend jaar columnist voor Better